

ĚTOPEDIE

Lenka Gajzlerová

ETOPEDIE

z řeckého „ethos“ (mrav) nebo „éthos“ (zvyk)

vyčlenění z psychopedie r. 1969

„výchova směřující k nápravě chování a jeho zvyků (zvyklostní chování)“

dřívější názvy

- pedopatologie (první pol. 20. stol.)
- defektologie (nápravná pedagogika, léčebná pedagogika) od r. 1948
 - problematika vzdělávání dětí a mládeže obtížně vychovatelných
- speciální pedagogika – od r. 1963
- etopedie – od r. 1969

VYMEZENÍ ETOPIEDIE

Zabývá se prevencí, edukací, reedukací a zkoumáním jedinců s poruchou chování (PCH), poruchou emocí (PE) a **v riziku** poruch chování a poruch emocí

- rozvoj, výchovu a vzdělávání dětí a mládeže s poruchou chování
- respektive v riziku poruch chování nebo problémovým chováním... → prevence PCH a PE.

CÍL ETOPEDIE

změny v chování jedince

přerušeni sociálně nepříjemného trendu v jeho chování

předcházení narušení vztahu jedince k jeho sociálnímu prostředí

zkrácení období narušených vztahů

optimalizace **životních perspektiv jedince**

vytvoření podmínek, které vedou k **aktivnímu**

přístupu k vlastnímu vzdělávání →

dosáhnutí na vlastní vzdělávací potenciál

primárně děti a mládež

pozornost může být věnována **dospělému** jedinci, který se dostává do konfliktu se společností v závislosti na svých nežádoucích vzorcích chování.

PŘEDMĚT ETOPEDIE

vůči celé populaci → preventivní působení (postupy, metody, formy)

vůči rizikové populaci → zvýšená pravděpodobnost selhání v oblasti psychické i sociální

vůči populaci s PE, PCH

OPTIMALIZACE ŽIVOTNÍCH PERSPEKTIV

úzký vztah mezi dosaženým stupněm vzdělání a sociálně přijatelným zařazením jedince do společnosti

zaměřit pozornost na **školní neúspěšnost**

PORUCHA EMOCÍ NEBO CHOVÁNÍ (PE, PCH)

z anglického „Emotional Behavior Disorder“

je výrazem pro postižení, kdy se chování a emocionální reakce žáka

- **liší od odpovídajících věkových, kulturních nebo etnických norem**
- projevy mají nepříznivý vliv na školní výkon, včetně jeho akademických, sociálních, předprofesních a osobnostních dovedností

Současně

- **je něco víc, než přechodná, předvídatelná reakce na stres**
- vyskytuje se současně ve 2 různých prostředích (jedno škola)
- přetrvává i přes individuální intervenci

PORUCHA EMOCÍ NEBO CHOVÁNÍ (PE, PCH)

Je projev narušeného vztahu k výchově, společnosti, sobě samému

Postižení je **výsledkem vzájemných vztahů** mezi zdravotním stavem, osobnostními faktory a externími faktory

Zohledňuje emoční pozadí a neoddělitelnost prožívání od projevů chování

- u jedince s tímto postižením
- u osob vnímající nebo přímo posuzující takové chování (pedagogové, vrstevníci)

PROJEVY PCH A JEJICH CHARAKTERISTIKY – „PODEL BOWERA“

- neschopnost **se učit**
 - pokud ji nemůžeme vysvětlit intelektovými, smyslovými nebo zdravotními problémy
- neschopnost **navazovat uspokojivé sociální vztahy** s vrstevníky a s učiteli
- **nepřiměřené chování** a emotivní reakce v běžných podmínkách
- celkový výrazný **pocit neštěstí nebo deprese**
- tendence **vyvolávat somatické symptomy**
 - jako bolest, strach, a to ve spojení se školními problémy

Jako poruchu chování lze považovat takové projevy, které jsou popsateľné alespoň podle jedné charakteristiky po určitou dobu

CÍLOVÉ SKUPINY ETOPEDIE

- 1) Děti **bez výraznějších problémů**
- 2) Děti **v riziku** („At-risk Youth“)
- 3) Děti **s problémy v chování**
- 4) Děti **s poruchami chování**

ŽÁK S PORUCHOU CHOVÁNÍ

S požadovanými normami není v konfliktu – nepřijímá je, popř. je ignoruje

Normy jsou porušovány dlouhodobě

ŠKOLSKÁ KLASIFIKACE — PODLE PROJEVU

poruchy chování vyplývající z **konfliktu**

poruchy chování spojené s **násilím**

poruchy chování související s **závislostí**

KLASIFIKACE DLE N. MYSCHKERA

poruchy chování s **externími vlivy**

poruchy chování s **interními vlivy**

nezralé sociální vztahy

socializovaná delikvence

SOCIÁLNÍ KLASIFIKACE – M. SOVÁK

Di-sociální

A-sociální (často starší školní věk)

Anti-sociální (či delikvence)

Základním měřítkem je
dopad PCH na sociální
vztahy

PRAXE V ETOPEDII

PREVENCE

soubor opatření, který se zaměřuje na předcházení vzniku a prohlubování poruch chování

Primární

Sekundární

Terciární

ÚKOLY PREVENCE

před vznikem poruchy emocí nebo chování

- **1. podpora pedagoga** v přirozeném školském prostředí
- **2. podpora jedince** s problémovým chováním
 - orientace ve vlastních reakcích a projevech, ve vztazích, v reakcích okolí na vlastní chování
- **3. podpora sociálního okolí** jedince
 - spolužáci, rodiče, orientace v reakcích, v budoucích možných řešeních
- **4. odstraňování ohrožujících a škodlivých aspektů** v jeho sociálních podmínkách

INTERVENCE

udržet celistvost pedagogického působení

opětovně stabilizovat

cíl → přerušení, zastavení, změna nežádoucího trendu v chování těchto žáků

poradenství – diagnostika – opatření

DIALOGICKO-KOOPERATIVNÍ vztah → aktualizovat potencialitu osobnosti

ÚKOLY INTERVENCE

podpora / aktivity při vzniku PE nebo PCH, které vedou ke snaze

- eliminovat, popř. odstranit **zdroje** nežádoucích vlivů,
- vytvářet **důvěru v sebe sama**, sebeúctu,
- **probouzet zájem**, pohotovost, usměrňovat aktivity,
- **posilovat** pozitivní **sociální vztahy** k sobě samému i k druhým
- pomáhat jedinci **orientovat se ve vlastním chování**, v **reakcích** okolí na něj,
- **poznávat a vyhodnocovat chování** jedince v přirozených i cíleně vytvořených situacích,
- **motivovat** dítě k jiným modelům chování,
- **posilovat odolnost** dítěte vůči negativním vlivům z okolí.

těžiště práce v zařízeních preventivně-výchovné péče

ÚKOLY REHABILITACE

resocializace

- ve školských zařízeních pro výkon ochranné a ústavní výchovy
- 1. poskytnout **korektivní zkušenost**, zprostředkovávat
- 2. nové zážitky a podněty - pocit **kompetence**,
- 3. poskytnout **prostor pro pochopení** vztahových souvislostí, hodnot,
- 4. pomoci vidět **vlastní perspektivu** – orientace na budoucnost

LEGISLATIVA

Úmluva o právech dítěte

Zákon č. 89/2012 - občanský zákoník

- část druhá, hlava III, díl 4, § 971

zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád

- § 76 definující „pomalé“ předběžné opatření

zákon č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních

- oddíl 5 Péče soudu o nezletilé

OBČANSKÝ ZÁKONÍK

„**Jsou-li výchova** dítěte nebo jeho tělesný, rozumový či duševní stav, anebo jeho řádný vývoj vážně ohroženy nebo narušeny do té míry, že je to **v rozporu se zájmem dítěte**, anebo jsou-li tu **vážné důvody**, pro které **rodiče** dítěte **nemohou jeho výchovu zabezpečit**, může soud jako nezbytné opatření také nařídit **ústavní výchovu**.

Učiní tak zejména **tehdy, kdy dříve učiněná opatření nevedla k nápravě**.

Soud přitom vždy zvažuje, zda není na místě dát přednost svěření dítěte do péče fyzické osoby.“

Soud při rozhodnutí **o ústavní výchově** označí zařízení, do něž bude dítě umístěno

- nejde tedy již do diagnostického ústavu, ale přímo do výchovného ústavu

LEGISLATIVA

Zákon č. 109/2002 Sb.

- o výkonu **ústavní výchovy** nebo **ochranné výchovy** ve školských zařízeních a o **preventivně výchovné péči** ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- novela zákon č. 333/2012
- Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních (v novele vyhlášky č. 198/2015 Sb.)

zákon č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění dalších předpisů

ZAŘÍZENÍ - VZDĚLÁVÁNÍ A INTERVENČNÍ ČINNOST

středisko výchovné péče

diagnostický ústav

dětský domov

ZAŘÍZENÍ- VZDĚLÁVÁNÍ A INTERVENČNÍ ČINNOST

dětský domovy se školou

výchovný ústav

PORTÁLY

Šance dětem

- portál o tématu ohrožené děti
- a pro rodiny v problémové situaci
- <http://www.sancedetem.cz/cs/index.shtml>

MIŠ

- <http://www.minimalizacesikany.cz>

VIDEA

Děti pozor! – přehled dílů

- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725441-deti-pozor/dily/>

Rodina a já: Zlobí nebo má ADHD

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1128654162-rodina-a-ja/211563230640015-zlobi-nebo-ma-adhd/>
- 0:15 - zkratka
- 0:36-2:18 - ukázka projevů

STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE

Preventivně výchovné zařízení

CÍLE A ÚKOLY

prevence

odstranění či zmírnění již vzniklých PCH

eliminace prohlubování negativního dopadu PCH na sociální vztahy,
spolupráce s rodinou

spec.ped. a ped.-psy. intervence

- rozvoj osobnosti, sebepoznání, sociálního chování, náprava problémů v učení atd.

spolupráce se školou

spolupráce s ostatními institucemi

- probační mediační služba (PMS)

CÍLOVÝ KLIENT

3 – 26 let (školská zařízení, soukromá i stání)

děti a mládež s rizikem či s projevy PCH a negativními jevy v sociálním vývoji

jedincům propuštěným z ústavní výchovy (ÚV), ochranné výchovy (OV) při jejich integraci do společnosti

FORMY ČINNOSTI

poradenské, speciálně pedagogické, psychoterapeutické, výchovné
konzultační pomoc všem, kdo se o problematiku PCH zajímají
metodické vedení školských zařízení, ostatních poradenských pracovišť
podpora a metodické vedení integrovaných žáků s PCH

přímá preventivně výchovná péče

- forma ambulantní, stacionární (2 měs. 8-18:00), internátní – 2 měs.
- forma individuální, skupinová
- přímo práce s klientem ve středisku